

NOTATKI FAUNISTYCZNE

Ptaki

Waldemar Błoński

PTAKI PARKU MIEJSKIEGO W STARACHOWICACH

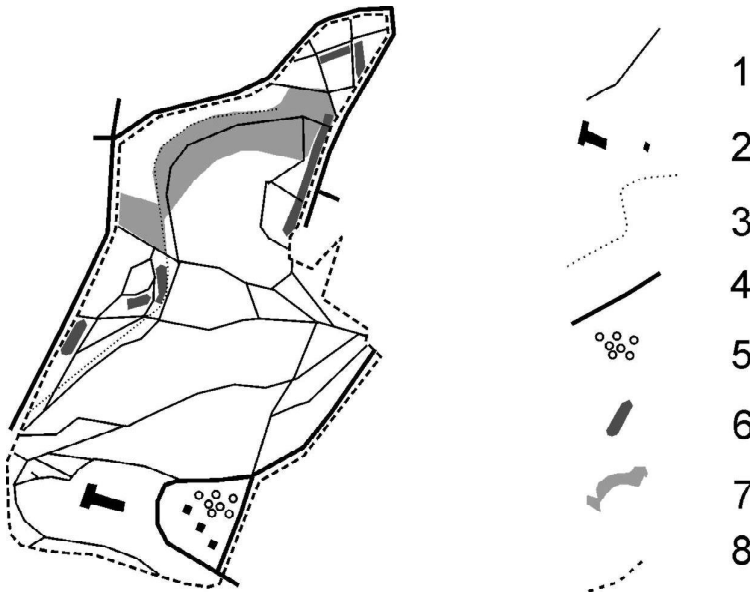
W roku 2002 na terenie parku miejskiego w Starachowicach wyznaczono powierzchnię próbną o wielkości 10 ha, która była zlokalizowana w rejonie ulic Piłsudskiego, Krywki, Krzosa, Radomskiej i obejmowała część starodrzewia, na terenie którego utworzono park miejski. Teren badań znajdował się w centrum miasta, na skarpie doliny Kamiennej (ryc.). Różnica poziomów była znaczna i wynosiła 30 m (od 225 m n.p.m. do 255 m n.p.m.). Bezpośrednie otoczenie parku stanowiła typowa zabudowa mieszkaniowa, w której dominowały wielopiętrowe bloki mieszkalne i zabudowa willowa. Park jest pozostałością starego boru sosnowego. Powierzchnię kontrolowaną porastał drzewostan liściasty, składający się głównie z klonu, jaworu i topoli podsadzanych w miejsce wypadającej ok. 100 letniej sosny zwyczajnej. Średni wiek drzewostanu wynosił 50-60 lat. Miejscami występowały starsze drzewa z naturalnymi dziuplami. W parku nie stwierdzono skrzynek lęgowych. W domieszcze rosły brzoza, robinia akacjowa i osika. Podszyt był obfity, liściasty, runo charakterystyczne dla cienistych lasów. W obrębie parku znajdowały się 4 budynki w tym 3 zamieszkałe domki jednorodzinne. Park był miejscem odwiedzanym przez okolicznych mieszkańców. Teren przecinały utwardzone aleje oświetlone nocą. Pozostałą nie kontrolowaną część zajmowało składowisko żużli wielkopieczowych, wyraźnie odróżniająca się od badanej powierzchni.

Na powierzchni wykonano 8 kontroli porannych (11 IV, 21 IV, 5 V, 19 V, 30 V, 18 VI, 30 VI, 10 VII), które rozpoczynano ok. godz. 6.00 i trwały przeciętnie do 9.00 oraz dodatkowe 4 kontrole wieczorne - w godz. od 19.50-20.30 do 20.30-21.30 (28 i 29 IV, 14 i 16 VI). Liczenia wykonano stosując kombinowaną metodę kartograficzną (Tomiałojć 1980).

W granicach powierzchni wykryto 22 gatunki gniazdujące w zagęszczeniu 94 pary/10 ha (tab.). Do dominantów należało 7 gatunków. Dziuplaki i półdziuplaki stanowiły zaledwie 18% zgrupowania. Na uwagę zasługuje gniazdowanie sójki oraz brak lęgowej wrony *Corvus cornix* i sroki *Pica pica*.

Na terenie Starachowic obserwacje ornitologiczne prowadzili pod koniec lat 30. XX wieku Papi (1966) oraz w latach 1976-1977 Bakalarczyk (1977). Pod koniec

lat 30. w Starachowicach gniazdowały pełzacz ogrodowy *Certhia brachydactyla*, pleszka *Phoenicurus phoenicurus*, muchołówka szara *Muscicapa striata*, kos *Turdus merula*, nie gniazdowały sroka, wrona, śpiewak *Turdus philomelos*, sierpówka *Streptopelia decaocto*. W drugiej połowie lat 70. sroka zasiedliła jedynie obrzeża miasta, natomiast licznie spotykana była sierpówka oraz pojawił się łęgowy kwiczoł *Turdus pilaris*. Jak wskazują niniejsze badania, położony w centrum miasta park najliczniej zasiedlał kwiczoł. W grupie dominantów znajdowała się też sierpówka. Do centrum miasta wniknęły też śpiewak i sójka. Do roku 2007 opublikowano dane dotyczące badań ilościowych tylko z trzech miast Krainy Gór Świętokrzyskich tj. Przysuchy (Chmielewski *et al.* 2005), Kielc (Wilniewicz 1997) i Końskich (Fijewski 1998). Dwie z ostatnich publikacji dotyczą parków miejskich. Oba parki wyróżniały się gniazdowaniem gawrona *Corvus frugilegus* oraz wyższym o około 1/3 zagęszczeniem ogólnym (bez gawrona). Wyższy dwukrotnie był również udział dziuplaków. W parku w Starachowicach mało było miejsc łęgowych dla dziuplaków. Obliczony współczynnik podobieństwa składu gatunkowego (QS) parku w Starachowicach do parku w Końskich (QS=66,7%) i w Kielcach (QS=69,1%) wskazuje na znaczne różnice między nimi a omawianym parkiem. Można to tłumaczyć brakiem budek łęgowych i niewielkim udziałem starodrzewia na kontrolowanej powierzchni.

Ryc. Teren badań, (1) - alejki, (2) - budynki, (3) - strumień, (4) - ulice, (5) - grupa starych dębów, (6) - żywopłot, (7) - teren zakrzewiony, (8) - granice powierzchni

Fig. Study area. (1) - Lanes, (2) - Buildings, (3) - Stream, (4) - Streets, (5) - Clump of old oaks, (6) - Hedgerows, (7) - Shrubbery, (8) - Boundaries of the plots

Tab. Liczba par, zagęszczenie i struktura dominacji ptaków lęgowych w parku miejskim w Starachowicach w roku 2002

Table. Number of pairs, density, and dominance structure of breeding birds in the urban park in Starachowice in 2002, (1) - Species, (2) - Number of pairs, (3) - Density in pairs/10 ha, (4) - Dominance in %, (5) - Total

Gatunek (1)	Liczba par (2)	Zagęszczenie par/10 ha (3)	Dominacja % (4)
<i>Turdus pilaris</i>	15	15,0	16,0
<i>Fringilla coelebs</i>	12	12,0	12,8
<i>Streptopelia decaocto</i>	7	7,0	7,4
<i>Parus major</i>	7	7,0	7,4
<i>Erithacus rubecula</i>	7	7,0	7,4
<i>Sylvia atricapilla</i>	7	7,0	7,4
<i>Phylloscopus collybita</i>	5	5,0	5,3
<i>Cyanistes careuleus</i>	4	4,0	4,3
<i>Turdus philomelos</i>	4	4,0	4,3
<i>Turdus merula</i>	4	4,0	4,3
<i>Hippolais icterina</i>	3	3,0	3,2
<i>Carduelis chloris</i>	3	3,0	3,2
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	3	3,0	3,2
<i>Garrulus glandarius</i>	2	2,0	2,1
<i>Sturnus vulgaris</i>	2	2,0	2,1
<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	2	2,0	2,1
<i>Columba palumbus</i>	2	2,0	2,1
<i>Dendrocopos major</i>	1	1,0	1,1
<i>Sitta europaea</i>	1	1,0	1,1
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	1	1,0	1,1
<i>Certhia brachydactyla</i>	1	1,0	1,1
<i>Muscicapa striata</i>	1	1,0	1,1
Razem (5)	94,0	94,0	100,0

Literatura

Bakalarczyk 1977. *Awifauna obszaru miejskiego Starachowic na tle warunków ekologicznych i podstawy jej ochrony*. Praca magisterska. WSP Kielce.

- Chmielewski S., Fijewski Z., Nawrocki P., Polak M., Sułek J., Tabor J., Wilniewicz P. 2005. *Ptaki Krainy Gór Świętokrzyskich. Monografia faunistyczna*. Bogucki Wyd. Nauk.
- Fijewski Z. 1998. *Ptaki parku im. Tarnowskich w Końskich*. Kulon 3: 89-93.
- Papi B. 1966. *Dzienniczek obserwacji ptaków w Starachowicach*. Prz. Zool. 10: 208-216.
- Tomiałojć. L. 1980. *Kombinowana odmiana metody kartograficznej do liczenia ptaków lęgowych*. Not. Orn. 21: 33-54.
- Wilniewicz P. 1997. *Ptaki lęgowe parku im. Staszica w Kielcach wraz z przyległymi terenami zielonymi*. Kulon 1:47-51.

Adres autora:

Ul. Majówka 14/9, 27-200 Starachowice

BIRDS OF AN URBAN PARK IN STARACHOWICE

Summary

Birds were censused in a 10-ha park located in the centre of Starachowice (51°03'N, 21°04'E). From 11 April to 10 July, 8 counts were performed in the daytime and 4 in the evening. Nesting of 22 species (94.0 p/10 ha) was recorded. The group of dominants consisted of 7 species. Hole nesters and semi-hole nesters accounted for merely 18% of the breeding community.